

نگاهی به اقتصاد

سردبیر

اقتصاد ایران پس از سه سال نوسان و فراز و نشیب که با افت عملکرد در بیشتر متغیرها و بروز مشکلاتی در تمام حوزه‌های اقتصادی همراه بود، سال ۱۳۹۳ را با تثبیت فضای اقتصاد کلان و دستاوردهای قابل توجهی سپری نمود؛ مسیر کاهشی نرخ تورم که از نیمه دوم سال پیشین آغاز شده بود، ادامه یافت و نرخ تورم با تنزلی قابل توجه تا ۱۵/۶ درصد کاهش یافت. تولید ناخالص داخلی از وضعیت رکود عمیق خود خارج شد و در اثر مساعدت‌های محیطی و سیاست‌های مناسب اقتصادی، نرخ رشد اقتصادی پس از ۸ فصل رکود، مثبت شد. اگرچه میزان تولید ناخالص داخلی سال ۱۳۹۳ در مقایسه با ظرفیت‌های موجود اقتصاد و پتانسیل‌های آن حتی از عملکرد سال ۱۳۹۰ خود نیز فاصله داشت، لیکن ثبت نرخ رشد مثبت اقتصادی برای ۴ فصل متوالی نویدبخش تثبیت فرآیند خروج اقتصاد از رکود بود.

علاوه بر متغیرهای مهم و کلان اقتصادی، بازارهای کلیدی اقتصاد نیز در سال ۱۳۹۳ آرامش قابل توجهی را تجربه کردند؛ بازار ارز از تلاطم‌ها و ناپایداری‌های پیشین فاصله گرفت و نوسانات بازار به نحو مؤثری کنترل شد. متوسط بهای قطعات مختلف سکه بهار آزادی در این سال، به دنبال ثبات نسبی نرخ ارز و کاهش بهای جهانی هر اونس طلا کاهش داشت. تداوم ثبات و آرامش در بازار مسکن، تقاضای سفته‌بازی را در این حوزه تقلیل داد و زمینه هدایت مازاد نقدینگی و منابع به سوی فعالیت‌های تولیدی و نظام بانکی فراهم شد. در حقیقت غیر از بازار سرمایه که در سال ۱۳۹۳ با روند ریزش غالب شاخص‌ها مواجه بود، بازارهای دیگر دارایی از وضعیت مناسب و آرامی برخوردار بوده‌اند؛ در نتیجه، می‌توان گفت اقتصاد در سال ۱۳۹۳ از تب و تاب فعالیت‌های سفته‌بازانه به‌طور قابل توجهی فاصله گرفته است.

محدودیت مهم قابل ذکر در این سال، افت یکباره و ادامه‌دار قیمت جهانی نفت در اثر مجموعه‌ای از عوامل از نیمه دوم سال بود که با توجه به دوره وصول درآمدهای نفتی، انتظار می‌رود بیشترین آثار خود را بر هزینه‌های بودجه عمومی کشور در فصل نخست سال ۱۳۹۴ بر جای گذارد.

تجزیه و تحلیل سیاست‌های اقتصادی

رویکرد کلی دولت یازدهم در مدیریت فضای اقتصاد کلان کشور در سال ۱۳۹۳، مبتنی بر رعایت انضباط مالی و پولی، مهار انتظارات تورمی، تسهیل دسترسی فعالان اقتصادی به ارز و نقل و انتقال آن، اولویت تأمین مالی سرمایه در گردش بنگاه‌های اقتصادی در اعطای تسهیلات بانکی، ارتقای هماهنگی میان سیاست‌های اقتصادی به منظور تسهیل خروج غیرتورمی اقتصاد از رکود و بهبود ثبات اقتصاد کلان بود.

در این چارچوب، قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور با هدف تحقق رشد اقتصادی مثبت، کنترل تورم و کاهش نرخ بیکاری با اتکا به فرصت‌ها و نقاط قوت کلیدی مانند حضور فعال‌تر بخش غیردولتی در سایه ایجاد ثبات کلان اقتصادی و انضباط مالی همراه با بهبود شاخص‌های اجتماعی و علمی تنظیم شد. سقف کلی بودجه (مجموع درآمدها، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و واگذاری دارایی‌های مالی برابر مجموع پرداخت‌های هزینه‌ای، تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و تملک دارایی‌های مالی) ۲۱۱۸/۷ هزار میلیارد ریال تعیین شد.

مجموعه "سیاست‌های پولی، اعتباری و نظارتی نظام بانکی کشور" (مصوب دی ماه ۱۳۹۰) نیز بر اساس تحولات صورت گرفته در فضای اقتصاد کلان به منظور حمایت از اقدام‌های انجام‌شده برای خرج غیرتورمی اقتصاد از رکود، در تیرماه ۱۳۹۳ مورد بازنگری قرار گرفت. در این زمینه، ابتدا توافقی‌هایی میان شورای هماهنگ بانک‌های دولتی و کانون بانک‌ها و مؤسسات اعتباری خصوصی (اردیبهشت)، صورت گرفت که مورد تأکید شورای پول و اعتبار (جلسه مورخ ۱۳۹۳/۴/۳) نیز قرار گرفت؛ ولی در ادامه و بنا به گزارش مواردی از عدم رعایت توافق یادشده، بانک مرکزی در جلسه‌ای مشورتی با بانک‌های عامل در آذر ماه ۱۳۹۳، اقدام به بازبینی جزئی نرخ سود سپرده‌های بانکی نمود و به منظور بهبود التزام بانک‌ها به رعایت نرخ‌های یادشده، ضوابط نظارتی ویژه‌ای نیز تمهید شد. در مجموع، ارتقای انضباط پولی و سامان‌دهی به بازار پولی مهم‌ترین محورهای رویکرد بانک مرکزی برای هدایت تحولات بخش پولی و بانکی بود.

تحولات بخش اسمی اقتصاد

الف) وضعیت متغیرهای حوزه پولی و اعتباری

در پایان سال ۱۳۹۳، حجم نقدینگی با $۲۲/۳$ درصد افزایش نسبت به پایان سال پیش به $۷۸۲۳/۸$ هزار میلیارد ریال رسید که نسبت به رشد سال ۱۳۹۲ ($۳۸/۸$ درصد)، $۱۶/۵$ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. البته $۱۲/۹$ واحد درصد از رشد $۳۸/۸$ درصدی نقدینگی در سال ۱۳۹۲ ناشی از افزایش پوشش آماری بوده و ارتباطی به عوامل اقتصادی نداشته است؛ به طوری که رشد همگن نقدینگی در سال ۱۳۹۳ ($۲۲/۳$ درصد) معادل $۳/۶$ واحد درصد پایین‌تر از رشد همگن آن در سال ۱۳۹۲ ($۲۵/۹$ درصد) بوده است.

پایه پولی در سال ۱۳۹۳ معادل $۱۰/۷$ درصد افزایش یافت که در مقایسه با عملکرد $۲۱/۴$ درصدی آن در سال ۱۳۹۲، $۱۰/۷$ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. البته معادل $۴/۵$ واحد درصد از عملکرد $۲۱/۴$ درصدی پایه پولی در سال ۱۳۹۲، ناشی از افزایش پوشش آماری بوده و واجد آثار پولی نیست. بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی با $۴۲/۴$ درصد رشد نسبت به پایان سال ۱۳۹۲ و سهمی فزاینده معادل $۲۱/۶$ واحد درصد، مهم‌ترین عامل فزاینده رشد پایه پولی در سال ۱۳۹۳ بود. در مقابل، جزء خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی با $۵/۶$ درصد کاهش نسبت به پایان سال ۱۳۹۲ و سهمی کاهنده معادل $۷/۹$ واحد درصد، مهم‌ترین عامل کاهنده در رشد پایه پولی در پایان سال ۱۳۹۳ تلقی می‌شود. خالص سایر اقلام و خالص مطالبات بانک مرکزی نیز از بخش دولتی به ترتیب با $۲/۶$ و $۱۴/۲$ درصد کاهش نسبت به پایان سال ۱۳۹۲، سهمی کاهنده معادل $۲/۵$ و $۰/۵$ واحد درصد در رشد پایه پولی داشتند.

ضریب فزاینده نقدینگی در سال ۱۳۹۳ با $۱۰/۵$ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۹۲ به $۵/۹۶۶$ رسید که در مقایسه با رشد سال پیش ($۱۴/۳$ درصد)، $۳/۸$ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. با توجه به اینکه سهم رشد ضریب فزاینده نقدینگی در رشد نقدینگی در سال ۱۳۹۳ نسبت به سال پیشین

بهبود یافته است، به نظر می‌رسد رویکرد اصلاح ترکیب رشد نقدینگی در این سال نیز به نحو مؤثری دنبال شده است.

ب) تحولات بخش خارجی اقتصاد

بر اساس برآوردهای اولیه مازاد حساب جاری تراز پرداخت‌ها در سال ۱۳۹۳، با کاهشی ۴۰ درصدی نسبت به سال پیش به ۱۵/۹ میلیارد دلار رسید که افت قیمت جهانی نفت نقش مؤثری در این عملکرد داشت. در مقابل، مانده بدهکار حساب سرمایه و مالی در این دوره حدود ۵۸/۷ درصد کاهش یافت و به رقم ۱۰/۲ میلیارد دلار رسید. در نتیجه مبادلات خارجی کشور، حدود ۸/۶ میلیارد دلار به ارزش ناخالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی افزود که عملکرد قابل قبولی ارزیابی می‌شود.

در سال ۱۳۹۳، ارزش فوب صادرات کالا با ۷/۱ درصد کاهش در مقایسه با سال ۱۳۹۲ به ۸۶/۵ میلیارد دلار و ارزش فوب واردات کالا به رقم ۶۵/۱ میلیارد دلار رسید که در مقایسه با سال پیش از آن ۶/۴ درصد افزایش نشان می‌دهد. کاهش ۱۴/۷ درصدی صادرات نفتی^۱ دلیل اصلی کاهش صادرات کالایی کشور بوده است.

مجموع تعهدات خارجی کشور نیز در پایان اسفند ماه ۱۳۹۳ به رقم ۲۰/۸ میلیارد دلار رسید که ۷۵/۴ درصد آن را تعهدات بالقوه و ۲۴/۶ درصد آن را نیز تعهدات بالفعل (بدهی‌ها) تشکیل می‌داد. سهم بدهی‌های بلندمدت از کل بدهی‌های خارجی (تعهدات بالفعل) در پایان اسفند ماه ۱۳۹۳ حدود ۹۱/۵ درصد بود. از این نظر، بخش خارجی اقتصاد از ثبات و پایداری مناسبی برخوردار بود.

پ) تحولات بودجه عمومی دولت

تصویر عملکرد بودجه عمومی دولت در سال ۱۳۹۳ حاکی از تحقق مناسب درآمدهای مالیاتی و کاهش سهم درآمدهای نفتی از تأمین مالی دولت دارد. درآمدهای عمومی دولت در سال ۱۳۹۳ مبلغ ۹۷۸/۰

۱. ارزش صادرات نفت خام، فرآورده‌های نفتی، گاز طبیعی، مایعات و میعانات گازی (کدهای تعرفه ۲۷۰۹، ۲۷۱۰ و ۲۷۱۱) صادرشده توسط شرکت‌های ملی نفت، گاز و پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران، شرکت‌های پتروشیمی و سایرین (گمرکی و غیرگمرکی).

هزار میلیارد ریال بود که نسبت به سال پیش ۳۶/۳ درصد افزایش و نسبت به رقم مصوب بودجه ۹۶/۸ درصد تحقق داشت. سهم درآمدهای مالیاتی و درآمدهای دیگر از کل درآمدهای عمومی دولت در سال ۱۳۹۳ به ترتیب ۷۲/۶ و ۲۷/۴ درصد بود.

درآمدهای مالیاتی دولت در سال ۱۳۹۳ به ۷۰۹/۷ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با سال پیش ۴۳/۶ درصد افزایش و نسبت به رقم مصوب بودجه ۱۰۱ درصد تحقق داشت. در این سال، تمام اجزای درآمدهای مالیاتی نسبت به سال پیشین با افزایش مواجه شدند. درآمدهای دیگر دولت نیز بیش از ۲۶۸/۳ هزار میلیارد ریال تحقق یافت که نسبت به سال پیش از آن ۲۰/۲ درصد افزایش و نسبت به رقم مصوب بودجه ۸۷/۱ درصد تحقق داشت.

در این سال، منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای به ۶۳۱/۵ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رقم مصوب بودجه ۷۹/۱ درصد تحقق داشت. از مجموع واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای، به ترتیب ۶۲۸/۸ و ۲/۷ هزار میلیارد ریال به ترتیب از محل «منابع حاصل از نفت و فرآورده‌های نفتی» و «فروش اموال منقول و غیر منقول» به دست آمد که در مقایسه با سال پیش به ترتیب ۳/۲ و ۱/۳ درصد افزایش داشت.

واگذاری دارایی‌های مالی (شامل استفاده از منابع خارجی و داخلی) با ۱۴/۵ درصد افزایش در سال ۱۳۹۳ نسبت به سال پیشین به ۱۶۸/۷ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رقم مصوب بودجه ۵۴/۵ درصد تحقق داشت. تحقق نیافتن درآمدهای پیش‌بینی شده از محل واگذاری شرکت‌های دولتی، فروش اوراق مشارکت و اسناد خزانه اسلامی، منابع حاصل از اصل وام‌های داخلی و استفاده از منابع خارجی از مهم‌ترین دلایل تحقق نیافتن ۴۵/۵ درصدی واگذاری دارایی‌های مالی شناخته می‌شود.

تفکیک منابع بودجه عمومی دولت برحسب اقلام ناشی از نفت و غیر نفت نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۳، سهم منابع ناشی از نفت از کل منابع بودجه عمومی حدود ۳۵/۴ درصد بود که در مقایسه با رقم مشابه سال پیش از آن (۴۳/۵ درصد) ۸/۱ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد.

پرداخت‌های هزینه‌ای (جاری) در سال ۱۳۹۳ بیش از ۱۴۳۸/۳ هزار میلیارد ریال تحقق داشت که در مقایسه با رقم مصوب بودجه ۹۷/۱ درصد تحقق نشان می‌دهد. در این سال، از مجموع پرداخت‌های هزینه‌ای دولت معادل ۹۶/۵ درصد به صورت ملی و ۳/۵ درصد به صورت استانی پرداخت شد. همچنین، پرداخت بابت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (پرداخت‌های عمرانی) با ۳۶/۰ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۹۲ به ۲۹۹/۵ هزار میلیارد ریال رسید و در مقایسه با رقم مصوب بودجه ۶۸/۱ درصد تحقق داشت.

در سال ۱۳۹۳، با توجه به رقم عملکرد درآمدها و پرداخت‌های هزینه‌ای، تراز عملیاتی دولت با ۴۶۰/۴ هزار میلیارد ریال کسری مواجه شد که نسبت به سال پیشین ۴/۱ درصد کاهش داشت. همچنین، خالص واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای با ۳۳۲ هزار میلیارد ریال مازاد روبه‌رو بود. با توجه به فزونی کسری تراز عملیاتی نسبت به مازاد خالص واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای، مجموع تراز عملیاتی و سرمایه‌ای بودجه عمومی دولت با ۱۲۸/۳ هزار میلیارد ریال کسری مواجه شد که از محل خالص واگذاری دارایی‌های مالی تأمین شد.

در سال ۱۳۹۳، در مجموع ۲۴۲۰/۴ میلیون سهم از سهام سازمان‌ها، شرکت‌های دولتی و بانک‌ها به ارزش ۹۶۱۲/۰ هزار میلیارد ریال توسط سازمان خصوصی‌سازی و شرکت‌های مادر تخصصی در بورس اوراق بهادار عرضه شد که در مقایسه با سال پیشین از نظر تعداد و ارزش به ترتیب ۷۰/۷ و ۹۰/۸ درصد کاهش یافته است.

ت) تحولات بخش واقعی اقتصاد

بر اساس برآوردهای اولیه، تولید ناخالص داخلی کشور به قیمت پایه برحسب قیمت‌های جاری از ۹۳۴۳ هزار میلیارد ریال در سال ۱۳۹۲ به ۱۰۸۰۷ هزار میلیارد ریال در سال ۱۳۹۳ افزایش یافت که نشان‌دهنده رشد اسمی ۱۵/۷ درصد است. با توجه به تغییرات سطح عمومی قیمت‌ها، تولید ناخالص داخلی در سال ۱۳۹۳ و به قیمت‌های ثابت ۱۳۸۳، به میزان ۳/۰ درصد افزایش یافته است؛ در حالی که در سال ۱۳۹۲، رشد تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های ثابت ۱/۹- درصد بود. بر این اساس، نرخ

رشد تولید ناخالص داخلی کشور در سال ۱۳۹۳ به قیمت‌های ثابت در مقایسه با عملکرد سال ۱۳۹۲ با افزایش قابل توجهی مواجه بوده است. گروه‌های «خدمات»، «صنایع و معادن» و «نفت» به ترتیب با ۱/۵، ۱/۳ و ۰/۵ واحد درصد سهم از رشد اقتصادی، بیشترین نقش را در افزایش تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های ثابت داشتند.

تحلیل ترکیب تولید ناخالص داخلی برحسب گروه‌های هزینه‌ای نشان از رشد ۳/۱ و ۲/۷ درصدی هزینه‌های مصرفی نهایی بخش‌های خصوصی و دولتی در این سال دارد. همچنین، تشکیل سرمایه ثابت ناخالص به قیمت‌های ثابت نسبت به سال پیش از آن ۳/۵ درصد و در زیرگروه‌های ماشین‌آلات و ساختمان به ترتیب ۸/۷ و ۰/۷ درصد افزایش یافت.

میانگین تولید نفت خام کشور در سال ۱۳۹۳، در چارچوب سهمیه تولید تعیین شده از سوی اوپک تنظیم شد. در این سال، متوسط صادرات نفت خام ایران با ۱۶/۴ درصد کاهش نسبت به سال پیشین به سطح ۱/۳ میلیون بشکه در روز رسید، اما صادرات فرآورده‌های نفتی با ۲۰ درصد افزایش به ۱۱۹ هزار بشکه در روز رسید. در این سال، میانگین تقریبی بهای تک‌محموله‌ای هر بشکه نفت خام صادراتی کشور با ۲۱/۱ درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۹۲ به ۸۳/۱ دلار رسید. گفتنی است، قیمت نفت خام در بازارهای جهانی تا ماه ژوئن (خرداد) صعودی و سپس نزولی شد؛ به‌طوری که میانگین بهای هر بشکه سبد نفتی اوپک که در سال ۲۰۱۳ معادل ۱۰۵/۹ دلار بود، به ۹۶/۲ دلار در سال ۲۰۱۴ رسید. عوامل مختلفی در آغاز و تداوم کاهش قیمت نفت نقش داشتند؛ مازاد عرضه، افزایش تولید و عرضه نفت نامتعارف، افزایش میزان تولید و ذخیره‌سازی نفت خام در آمریکا، گندشدن آهنگ رشد اقتصادی جهان، کاهش تنش در روابط ایران و غرب و افزایش ارزش دلار در برابر یورو، از جمله عوامل مؤثر بر کاهش قیمت جهانی نفت در این سال بودند.

بخش انرژی اقتصاد در سال ۱۳۹۳ روند رو به رشد خود را ادامه داد. مصرف گاز طبیعی با ۱۱/۷ درصد افزایش نسبت به سال پیشین به ۱۷۲/۱ میلیارد متر مکعب و خالص صادرات آن نیز به ۲/۲ میلیارد متر مکعب رسید. تولید برق کشور با ۵/۰ درصد رشد نسبت به سال ۱۳۹۲ بیش از

۲۷۱/۸ میلیارد کیلووات ساعت و مصرف آن با ۶/۳ درصد رشد به ۲۱۸/۹ میلیارد کیلووات ساعت رسید. بدین ترتیب، تراز صادرات برق کشور با ۲۷/۶ درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۹۲ به ۶/۴ میلیارد کیلووات ساعت رسید.

در حوزه کشاورزی، به رغم کاهش بارندگی‌ها در سال آبی ۱۳۹۲-۹۳ در مقایسه با میانگین دوره بلندمدت به میزان ۱۱/۰ درصد و در مقایسه با سال آبی پیشین به میزان ۹/۲ درصد رسید؛ برآوردهای اولیه نشان از افزایش ۶/۶ درصدی مجموع تولید محصولات کشاورزی در سال ۱۳۹۳ نسبت به سال پیشین دارد.

بیشتر شاخص‌های عملکردی بخش ساختمان و مسکن در سال ۱۳۹۳ با کاهش همراه بود. حاکم شدن شرایط رکودی و کاهش مشارکت بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در این بخش موجب کاهش ۰/۴ درصدی ارزش افزوده این حوزه شد. تعداد و سطح کل زیربنای مندرج در پروانه‌های ساختمانی صادره در کل مناطق شهری کشور در سال ۱۳۹۳ نسبت به سال پیشین به ترتیب ۳۲/۱ و ۴۰/۲ درصد کاهش داشت و شدت کاهش این متغیرها در شهر تهران شدیدتر (به ترتیب ۵۱/۸ و ۴۹/۶ درصد) نیز بوده است.

تحولات بازارهای دارایی

با توقف روند تشدید تحریم‌های مالی و آزاد شدن بخشی از دارایی‌های بلوکه شده کشور، توان مداخله بانک مرکزی در بازار ارز افزایش یافت. این منابع در راستای کنترل دامنه نوسانات نرخ ارز و کاهش شکاف نرخ در بازارهای بین‌بانکی و آزاد مورد استفاده قرار گرفت. بر این اساس، هر دلار آمریکا در بازار رسمی در مقابل ۲۶۵۰۹ ریال در اختیار متقاضیان قرار گرفت که در مقایسه با عملکرد سال ۱۳۹۲ حدود ۲۴/۷ درصد افزایش نشان می‌دهد. متوسط نرخ برابری این ارز در بازار آزاد نیز ۳۲۸۰۱ ریال محاسبه شده که نسبت به عملکرد سال پیش از خود، تنها ۳/۰ درصد افزایش قیمت داشته است.

هدف اصلی بانک مرکزی در بازار ارز، برقراری ثبات نسبی و مراقبت از عدم شکل‌گیری زمینه‌های سوداگری در بازار بود. در نتیجه مداخلات بانک مرکزی، ضریب تغییرات نرخ ارزهای

جهان‌روا در بازار رسمی در دامنه ۲/۱۱ تا ۴/۶۳ قرار داشت. ضریب تغییرات کلیه اسعار در بازار آزاد نیز تقریباً معادل مقادیر این متغیر در سال ۱۳۸۸ (پیش از شروع بحران ارزی) بود.

سرمایه‌گذاری در سکه بهار آزادی در سال ۱۳۹۳، با زیان همراه بوده است. به علت کاهش قیمت هر اونس طلا در بازارهای جهانی، متوسط قیمت کلیه قطعات سکه در این سال کاهش یافت؛ به طوری که سکه تمام بهار آزادی کمترین و ربع سکه بهار آزادی بیشترین کاهش قیمت را در مقایسه با سال ۱۳۹۲ داشتند. سرمایه‌گذاران در این دارایی‌ها به ترتیب ۸/۰ و ۱۸/۸ درصد زیان کردند.

سرمایه‌گذاری در بازار سهام نیز در سال ۱۳۹۳ با زیان همراه بوده است. در این سال، شاخص کل بورس در پی روندی نزولی که از پانزدهم دی ماه ۱۳۹۲ آغاز شده بود، با ۲۰/۹ درصد کاهش نسبت به پایان سال ۱۳۹۲ به ۶۲۵۳۱/۸ واحد در پایان سال ۱۳۹۳ رسید. تعداد و ارزش سهام داد و ستد شده در این سال نسبت به سال پیشین به ترتیب ۱۲/۹ و ۴۳/۷ درصد کاهش یافت. ارزش جاری بازار نیز در پایان سال ۱۳۹۳ به ۲۸۱۳/۲ هزار میلیارد ریال رسید که نسبت به پایان سال پیشین، کاهش ۲۷/۲ درصدی نشان می‌دهد. طولانی شدن فرآیند مذاکرات هسته‌ای، شرایط رکودی حاکم بر برخی بازارها و چرخش نامناسب نقدینگی، کاهش قیمت جهانی نفت و برخی از کالاهای صادراتی، افزایش نرخ خوراک شرکتهای پتروشیمی در بودجه سال ۱۳۹۳، ابهام در نحوه تعامل وزارت نفت و پالایشگاه‌ها در خصوص تعیین نرخ خوراک تحویلی و فرآورده‌های نفتی تولیدی از جمله مهم‌ترین دلایل وضعیت نامناسب شاخص‌های عملکردی بازار سرمایه تلقی می‌شود.

جمع‌بندی

بررسی تصویر کلی عملکرد متغیرهای اقتصادی در سال ۱۳۹۳ نشان از اصلاح و تغییر مسیر برخی از روندهای نامناسب شکل گرفته در سال‌های پیشین دارد؛ اگرچه این اصلاح در بخش واقعی اقتصاد به حد کفایت نبوده، ولی می‌توان سال ۱۳۹۳ را نقطه عطفی در عملکرد متغیرهای کلان اقتصادی کشور دانست. بدیهی است رویکردهای اصولی و علمی اتخاذشده در مدیریت فضای اقتصاد کلان، رعایت مقدرات در اتخاذ سیاست‌ها و بازنگری در ضوابط و موازین اجرایی باید با قدرت و سرعت

بیشتری در سال ۱۳۹۴ و سال‌های آتی ادامه یابد تا پیش‌نیازهای لازم برای شتاب‌گیری رشد اقتصادی، ثبات قیمت‌ها و تورم تک‌رقمی پایدار، سرمایه‌گذاری مکفی در فعالیت‌های اقتصادی به‌منظور ارتقای کمی و کیفی تولیدات ملی و بهبود رقابت‌پذیری اقتصاد در عرصه جهانی تأمین شود. احیای جایگاه شایسته اقتصاد ایران و ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار با درآمدهای مناسب برای جوانان ایرانی مهم‌ترین آثار جانبی اجتماعی چنین تلاشی خواهد بود.